

'FRAFALD OG FASTHOLDELSE AF ELEVER I DANSK ERHVERVSUDDANNELSE'.

Forsker-praktikernetværkets konference 18.-
19. april 2012.

Præsentation af resultater fra
forskningsprojektet v/ Peter Koudahl

Gangen i oplægget

- Om forskningsprojektet
- ‘Engagement’ – et analytisk udgangspunkt
- Udvalgte resultater fra de empiriske undersøgelser
- Principielle problemstillinger

Projektet 2009-2012

- Bevilling fra Det Strategiske Forskningsråd

Baggrunde for projektet:

- I: 95%-målsætningen
- II. Hvis alle, der begynder en erhvervsuddannelse gør den færdig, er 95%-målsætningen nået...
- III: Frafald er skævt fordelt: Skoler, fag, køn, social baggrund, etnicitet, geografi fag

Konsortiet

- Klaus Nielsen, Aarhus Universitet
- Lene Tanggaard Petersen, Aalborg Universitet – i Aalborg
- Christian Helms Jørgensen, RUC
- Torben Pilegaard Jensen, AKF
- Martin D. Munk, Aalborg Universitet – i Ballerup
- Lektor Peter Koudahl, Aarhus Universitet – i Emdrup

- Charlotte Jonassen
- Lisbeth Grønberg
- Lena Liepke
- Lene Ingemann
- Louise Hvidtved

Ph.d.-studerende

Fra projektbeskrivelsen:

*'I nærværende projektforslag rettes fokus mod de **påvirkelige faktorer**, der kan bidrage til at mindske frafaldet på de erhvervsfaglige uddannelser...'*

Mixed method design

- Kvantitativ analyse af risiko for frafald sammenlignet med elevers sociale baggrunde, eksamensresultater fra folkeskolen, etnicitet mv. ('PISA-L'; årgang 1984)
- Kvantitativ analyse af frafald på 46 erhvervsskoler (merkantil), 38 skoler (teknisk) og 28 skoler (SoSu)
- Kvalitativ analyse: På 8 erhvervsskoler: Interviews I med 114 elever. Interviews II med 54 elever. Interviews med ca. 50 lærere og ledere, observationer af undervisning.
- Kvantitativ analyse som opfølgning på udvalgte resultater – grundforløbspakker.

Offentliggjorte resultater indtil videre

- Jensen & Humlum 2010: '*Frafald på de erhvervsfaglige uddannelser. Hvad karakteriserer de frafaldstruede unge?*' (AKF)
- Larsen & Jensen 2010: '*Fastholdelse af elever på de danske erhvervsskoler*'.(AKF)
- Helms Jørgensen (red.): '*Frafald i erhvervsuddannelserne*'. (RUC forlag)
- Link: <http://psy.au.dk/frafald/>

Et udgangspunkt: Verdens bedste erhvervsuddannelser

De danske erhvervsuddannelser har historisk set været i stand til at levere højt kvalificeret, fleksibel og omstillingsparat og mobil faglig uddannet arbejdskraft, der i det store hele har været i stand til at opfylde erhvervslivets arbejdskraftbehov.

Et udgangspunkt: Verdens dårligste erhvervsuddannelser

De danske erhvervsuddannelser har historisk set ikke været i stand til at opfylde de krav om reduktion af den såkaldte restgruppe, der med jævne mellemrum er fremsat af skiftende regeringer over de sidste 30 år. Resultatet er, at næsten hver 4. unge ikke gennemfører en erhvervskompetencegivende uddannelse.

'Engagement'

- et analytisk omdrejningspunkt

- Engagement i det sociale fællesskab med andre elever
- Engagement med en eller flere lærere eller andre voksenpersoner
- Engagement i skolen som en særlig
- Engagement i erhvervsfaget forstået som en ønsket specifik (eventuelt idealiseret) voksenidentitet
- Engagement i udviklingen og udfoldelsen af egne kompetencer gennem bemestringen af redskaber, opgaver, processer, fagsprog, m.v.
- Engagement i fagets skabende, forandrende aktivitet: at sætte sig varige aftryk, opleve selvværd og betydning ved at omskabe sin omverden, realisere en idé...

Og hvad har vi så fundet ud af...?

- Der er ikke **ét** frafaldsproblem. 'Frafald' er et samspil mellem en mængde forskellige elementer.
- 'Frafald' må forstås som en proces – ikke en enkeltstående hændelse.
- Skolerne kan gøre noget for at mindske frafald, især på grundforløbet. Indsatsen må være konkret målrettet den konkrete situation.
- Diskussionen om 'fracald' tendere mod at blive individualiseret: Det er eleverne, der er noget galt med. De mangler 'noget'.
- Central problemstilling: I hvilken udstrækning kan systemet være *selekterende* og *inkluderende* samtidigt?

Folkeskole - erhvervsskole

- Valget af erhvervsuddannelser er for de fleste elever et positivt tilvalg
- Erhvervsskolen praktiske tilgang repræsenterer et positivt modbillede til folkeskolens 'boglighed'
- Eleverne tager afstand fra erhvervsskolens 'boglige elementer', med mindre de oplever, at de kan anvendes
- Den praktiske tilgang og integration af 'teoretiske' og praktiske elementer er afgørende for elevernes engagement.

Lærernes engagement i eleverne

- Lærerne opfattes som fagligt dygtige
- Lærerne er fraværende og svære at få fat på
- Lærerne opfattes ofte som ikke-interesserede i eleverne som personer
- Kontaktlærerordningen forvaltes meget forskelligt og med forskelligt resultat, fx:
  1. Ad hoc-modellen
  2. Klasselæreren
  3. Socialpædagogen

Lærernes engagement

Lærers opfattelse af egen rolle og mulighed for at realisere den

Elevernes rolle og den måde de opfattes på

Lærernes engagement

Undervisningens indhold og tilrettelæggelse

'Bureaulratiske' omstændigheder

Betydning af niveaudeling

- Tendens I: Niveaudeling virker stigmatiserende og tendentielt ekskluderende
- Tendens II: Niveaudeling giver elever tid, plads og rum og overskud til at holde fast
- Det er ikke niveaudeling i sig selv, der er afgørende for elevernes engagement. Det afgørende er skolernes forvaltning heraf.

Forskellige sociale miljøer – forskellige begrundelser for 'fracfald'

Teknisk

1. Korte forløb
2. Løbende optag
3. løbende fravær
4. Løbende fracfald
5. Individuel progression
6. Arbejdspladslogikker

Merkantil

1. Lange forløb
2. Samme klassekammerater
3. Kollektiv progression
4. Skolelogikker
5. Ligner folkeskolen
6. Tryghed og genkendelighed

Elevernes egne grupperinger

- Der er en tendens til, at de elever, der opfatter sig som 'seriøse' finder sammen.
- Elever med læreplads finder sammen
- Grupperinger følger i nogen grad etnicitet
- Resultat: Elevernes egne grupperinger risikerer at forstærke eksisterende eksklusionsprocesser.
Lærernes styring er afgørende.

Lære- eller praktikpladsens betydning

- Elever med læreplads holder ud...
- Elever uden læreplads holder op...
- Udsigt til skolepraktik risiko for afbrud
- Ofte tilfældig eller svag organisering af arbejdet med at finde lærepladser til eleverne rammer de ressourcesvage elever

Grundlæggende problemstilling

ERHVERVSUDDANNELSERNE SKAL VÆRE:

VERDENSKLASSE → SELEKTION

SAMTIDIG SKAL:

**ALLE SKAL HAVE ADGANG →
INKLUSION**

Hvordan tales der om de unge, der ikke får en uddannelse?

- Individualisering af diskussionen
- Fokus på de unges "mangler"
- Refleks-reaktion: De har brug for "treatment"...
- Grundlæggende tankefigur: De unge skal tilpasses de eksisterende forhold...

Frafald eller noget helt andet?

- ‘Frafald’ kan være del i unges afklaringsproces
- ‘Frafald’ kan være del af personligt kvalificeringsprojekt
- ‘Frafald’ kan være del af personligt udviklingsprojekt
- ‘Frafald’ kan være resultat af aldrig eksisterende motivation
- ‘Frafald’ kan være en måde at italesætte grundlæggende systemfejl på...

Drop out – push out...?

- ‘Falder eleverne fra?
- Bliver eleverne skubbet ud?
- Vælger eleverne med fødderne?
- Er der brug for en ny måde at tale om ‘fracald’ på?

Alt i alt...

- Der findes ikke ét frafaldsproblem
- ‘Frafald’ er en kompliceret proces, der må forstås i sin konkrete kontekst, hvorfor indsatser må være konkrete og situerede
- Skolerne *kan* medvirke til nedbringelse af ‘frafald’
- ‘Frafald’ er også noget, de skjuler dele af systemets måde at fungere på

GOD KONFERENCE !